

ที่ TCC.นย.๑๕๒๔/๒๕๖๗

๒๖ พฤศจิกายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอให้เพิกถอนประกาศกระทรวง เรื่อง “การขอรับรองสิ่งมีชีวิตที่พัฒนาจากเทคโนโลยีการปรับแต่งจีโนม เพื่อใช้ประโยชน์ในภาคการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๗”

เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ตามที่กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ออกประกาศ เรื่อง “การขอรับรองสิ่งมีชีวิตที่พัฒนาจากเทคโนโลยีการปรับแต่งจีโนมเพื่อใช้ประโยชน์ในภาคการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๗” สิ่งมีชีวิตที่พัฒนาจากเทคโนโลยีการปรับแต่งจีโนม จัดเป็นสิ่งมีชีวิตที่ได้รับการดัดแปลงพันธุกรรม (Living Modified Organism) หรือ LMO ตามนิยามที่ระบุไว้ในพิธีสารคาร์ตาเฮนาว่าด้วยความปลอดภัยทางชีวภาพ (Cartagena Protocol on Biosafety) ที่ประเทศไทยเป็นภาคีเมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ดังนั้น เทคโนโลยีการปรับแต่งจีโนม (Genome Editing, GEd) จึงเป็นพันธุวิศวกรรมไม่ใช่การปรับปรุงพันธุ์ทั่วไป ซึ่งอาจก่อให้เกิดผลกระทบระยะยาวจากการเปลี่ยนแปลงระบบนิเวศของยีนในสิ่งมีชีวิต ทั้งนี้แนวทางในการควบคุม กำกับ หรือสนับสนุนจึงควรยึดแนวทางระมัดระวังไว้ก่อน (Precautionary Approach) ตามวัตถุประสงค์ของพิธีสารคาร์ตาเฮนา

สภาองค์กรผู้บริโภคไม่เห็นด้วยและขอให้มีการทบทวน โดยมีความเห็นต่อประกาศกระทรวงเกษตร เรื่อง “การขอรับรองสิ่งมีชีวิตที่พัฒนาจากเทคโนโลยีการปรับแต่งจีโนมเพื่อใช้ประโยชน์ ในภาคการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๗” ดังนี้

๑. นิยามในประกาศขัดแย้งกับพิธีสารคาร์ตาเฮนาและไม่เป็นกลางทางวิชาการ

พิธีสารคาร์ตาเฮนา ได้นิยาม “สิ่งมีชีวิตที่ได้รับการดัดแปลงทางพันธุกรรม” (Living Modified Organism) หมายถึง สิ่งมีชีวิตใดก็ตามที่มีการผสมผสานสารพันธุกรรมที่แปลกใหม่ (Novel combination of genetic materials) ซึ่งได้จากการใช้เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ (modern biotechnology)

การที่ประกาศกระทรวงเกษตรฯ ให้นิยาม “สิ่งมีชีวิตที่พัฒนาจากเทคโนโลยีการปรับแต่งจีโนม” ว่าหมายถึง สิ่งมีชีวิตที่มีการปรับปรุงพันธุ์เช่นเดียวกับการกลายพันธุ์หรือการเกิดลูกผสมนั้น เป็นนิยามที่ไม่เป็นสากล มีเจตนาเบี่ยงเบนเพื่อไม่ให้เข้าเกณฑ์ว่าเป็นสิ่งมีชีวิตที่ได้รับการดัดแปลงพันธุกรรม (LMO) และมีเจตนาให้เข้าใจว่าสิ่งมีชีวิตที่พัฒนาจากเทคโนโลยีการปรับแต่งจีโนมเหมือนกับสิ่งมีชีวิตที่มีการปรับปรุงพันธุ์โดยทั่วไป ทั้ง ๆ ที่ในทางวิชาการยังมีความไม่ชัดเจน และตั้งข้อสงสัยต่อเกณฑ์ความเทียบเท่ากันของสิ่งมีชีวิตที่พัฒนาจากเทคโนโลยีการปรับแต่งจีโนมกับสิ่งมีชีวิตที่ปรับปรุงพันธุ์โดยวิธีการดั้งเดิม ที่ผ่านมามีเพียงการอธิบายถึงประเภท ขนาด และจำนวนการปรับเปลี่ยนที่เทคโนโลยีการปรับแต่งจีโนมจะทำขึ้นเท่านั้น แต่ขาดการคำนึงถึงลักษณะที่เกิดขึ้น (resulting traits) และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการดัดแปลงพันธุกรรม

/๒. กล่าว...

๒. กล่าวอ้างถึงความปลอดภัยในการปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมโดยไม่มี การประเมินความเสี่ยง

ประกาศฯ ฉบับนี้เปิดทางให้มีการใช้สิ่งมีชีวิตซึ่งหมายรวมทั้งพืช สัตว์ สัตว์น้ำและจุลินทรีย์ ที่ผ่านการปรับแต่งจีโนมในภาคการเกษตรของประเทศไทย โดยที่ไม่มีมาตรการที่รัดกุมรองรับ การอนุญาตให้มีการขยายพันธุ์สิ่งมีชีวิตเหล่านี้ในแปลงและเชิงพาณิชย์ตามเจตนารมณ์ของประกาศฯ โดยอ้างว่าสิ่งมีชีวิต ดัดแปลงพันธุกรรมเหล่านี้สามารถปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมได้อย่างปลอดภัย ทั้ง ๆ ที่ไม่มี การประเมิน ความเสี่ยงมาก่อน เป็นการกล่าวอ้างโดยปราศจากความรับผิดชอบและไม่คำนึงถึงผลกระทบอย่างรอบด้าน หากมีการปนเปื้อนทางพันธุกรรมอาจสร้างผลกระทบต่อฐานทรัพยากร ความหลากหลายทางชีวภาพ ระบบนิเวศ สังคม และเศรษฐกิจ ซึ่งอาจเป็นผลกระทบทางลบที่ไม่สามารถย้อนกลับได้

อีกทั้งนิยาม “สิ่งมีชีวิต” ของประกาศฯ อาจตีความได้กว้างถึงสิ่งมีชีวิตทั้งหมดซึ่งรวมถึง wild species ที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในทางภาคเกษตร เช่น กรณี พืช อาจกินความกว้างไปถึงพืชป่า ซึ่งการใช้พืชที่พัฒนาจากเทคโนโลยีการปรับแต่งจีโนมที่เกี่ยวข้องกับพืชป่าอาจจะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ ซึ่งไม่สามารถประเมินได้ล่วงหน้า

๓. ข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากเทคโนโลยีการปรับแต่งจีโนม

แม้นิยามในประกาศฯ จะระบุว่า เทคโนโลยีการปรับแต่งจีโนมมีความจำเพาะและแม่นยำ แต่ในทางปฏิบัติก็ยังมีข้อผิดพลาดได้ เช่น กรณี “off - target effects” หรือการพลาดเป้าไปตัดจีโนม ตำแหน่งที่ไม่ต้องการจนก่อให้เกิดการกลายพันธุ์ (mutation) ที่ไม่พึงประสงค์ขึ้นมา ซึ่งอาจไม่แสดงลักษณะ กลายพันธุ์ออกมาทันที แต่อาจไปปรากฏในรุ่นถัด ๆ ไปหลังจากปลดปล่อยสู่สิ่งแวดล้อม

๔. ขาดความพร้อมในการตรวจสอบและระบุสิ่งมีชีวิตและผลิตภัณฑ์ของสิ่งมีชีวิตที่พัฒนาจาก เทคโนโลยีการปรับแต่งจีโนม

เนื่องจากเทคนิคของห้องปฏิบัติการในปัจจุบันแม้กระทั่งในสหภาพยุโรป ยังมีข้อจำกัด ในการพัฒนา และการรับรองวิธีการตรวจสอบเฉพาะที่เชื่อถือได้สำหรับการดัดแปลงทางพันธุกรรม ประเภทต่าง ๆ ในพืชที่ได้จากการกลายพันธุ์แบบกำหนดเป้าหมายหรือการดัดแปลงยีนภายในพืช

๕. ระบบเกษตรอินทรีย์ไม่ยอมรับสิ่งมีชีวิต และผลิตภัณฑ์ของสิ่งมีชีวิตที่พัฒนาจาก เทคโนโลยีการปรับแต่งพันธุกรรม

กรณีนี้ไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องการใช้สิ่งมีชีวิตที่พัฒนาจากเทคโนโลยีการปรับแต่งจีโนม ในภาคเกษตรเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงผลิตภัณฑ์และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น อาหาร ยา ผลิตภัณฑ์สุขภาพ ดังนั้นหากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ไม่สามารถกำกับสิ่งมีชีวิตและผลิตภัณฑ์ของสิ่งมีชีวิตที่พัฒนา จากเทคโนโลยีการปรับแต่งจีโนมได้อย่างรัดกุม จะเป็นการทำลายระบบเกษตรอินทรีย์ และอุตสาหกรรม ต่อเนื่องของประเทศ

/ทั้งนี้...

ทั้งนี้สภาผู้บริโภคได้ติดตามการดำเนินการในสหภาพยุโรป ที่แม้ EU Parliament จะลงมติผ่อนปรนเกี่ยวกับการควบคุมพืชแก้ไขยีนประเภท ๑ (new genomic technique 1 - NGT 1) ซึ่งยังมีความเห็นที่แตกต่างระหว่างประเทศสมาชิก รวมถึงข้อกังวลของ EU Commission แต่มีการกำหนดเงื่อนไขสำคัญ ดังนี้ (๑.) ผลิตภัณฑ์จากพืชแก้ไขยีนต้องมีการบังคับติดฉลากทั้งหมด (๒.) พืชแก้ไขยีนและผลิตภัณฑ์จากพืชดังกล่าวต้องมีข้อกำหนดกระบวนการตรวจสอบย้อนกลับและมีมาตรการป้องกันเพื่อให้แน่ใจว่าหากพบปัญหาเกิดขึ้น จะมีการเพิกถอนการอนุญาต ไปจนถึงการชดเชยเยียวยาความเสียหายที่จะเกิดขึ้น (๓.) พืชแก้ไขยีนทั้งหมดยังคงถูกห้ามในการผลิตแบบเกษตรอินทรีย์ (๔.) ห้ามการจดสิทธิบัตรพืชแก้ไขยีน เงื่อนไขดังกล่าวเป็นทั้งการคุ้มครองสิทธิผู้บริโภคและคุ้มครองสิ่งแวดล้อม แต่ไม่ปรากฏสาระเช่นนี้ในประกาศกระทรวงฯ

สภาผู้บริโภคเห็นว่า ประกาศกระทรวงเกษตร เรื่อง “การขอรับรองสิ่งมีชีวิตที่พัฒนาจากเทคโนโลยีการปรับแต่งจีโนมเพื่อใช้ประโยชน์ในภาคการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๗” ขัดแย้งกับพิธีสารคาร์ตาเฮน่า มีความบกพร่องทางวิชาการ ขาดการประเมินอย่างรอบด้าน ซึ่งจะก่อให้เกิดผลกระทบต่อเกษตรกรทั่วไป เกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ การคุ้มครองผู้บริโภค ตลอดจนความเสียหายต่อระบบนิเวศ และอาจนำไปสู่การผูกขาดจากการจดสิทธิบัตร จึงขอให้มีการทบทวนและเพิกถอนประกาศฉบับนี้ และสภาผู้บริโภคจะทำหนังสือเพื่อแจ้งคณะรัฐมนตรีต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา จักขอบคุณอย่างยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นางสาวสารี อ๋องสมหวัง)

เลขาธิการสำนักงานสภาองค์กรของผู้บริโภค

ฝ่ายนโยบายและนวัตกรรม

นางสาวมฤดี โพธิ์อินทร์ (โทร. ๐๙ ๕๘๖ ๙๕๙๘)

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ monrudee.p@tcc.or.th